



Jaarlijksch verslag betrekkelijk de verpleging en 't onderwijs in het Nederlandsch Gasthuis voor Ooglijders met wetenschappelijke bijbladen.

<https://hdl.handle.net/1874/357009>

EEN-EN-TWINTIGSTE JAARLIJSCH VERSLAG

BETREKKELIJK

DE VERPLEGING EN HET ONDERWIJS

IN HET

NEDERLANDSCH GASTHUIS

VOOR

OOGLIJDERS.

UITGEBRACHT IN MEI 1880.

DOOR

F. C. DONDERS.



UTRECHT,
P. W. VAN DE WELJER.
1880.

oct.

23

N. oct.

~~558~~^A

18. Oct. 9 223
(1879)

EEN EN TWINTIGSTE JAARLIJKSCH VER-
SLAG, betrekkelijk de verpleging en het
onderwijs in het *Nederlandsch Gasthuis voor
Ooglijders*, van den 1. Januari 1879 tot
den 1. Januari 1880, ter vergadering van
Bestuurders en Afgevaardigden, gehouden
te Utrecht den 28 Mei 1880, uitgebracht
door F. C. Donders. Directeur der
Instelling.

Voor de één en twintigste maal treed ik voor U op,
om het jaarlijksch verslag uit te brengen over den staat
onzer Inrichting. Nooit ook ontbrak de gelegenheid,
om, in verband met de verpleging en het onderwijs,
het een of ander gewichtig punt iets uitvoeriger te be-
handelen. En ook thans zou die niet ontbreken, wanneer
ik er ernstig naar wilde zoeken. Maar wellicht vor-
derde ik wel eens te veel van uwe belangstelling, en
bovendien — veel en velerlei noopt mij, dit maal slechts
een zuiver zakelijk verslag te leveren en mij te bepalen
tot hetgeen onze Statuten voorschrijven. Trouwens, meer
zal er niet noodig zijn, om U de overtuiging te schenken,
dat onze Instelling niet ophoudt aan de edele bedoeling
harer Stichters te beantwoorden.

1. Op den voorgrond staat *de behandeling en de ver-
pleging van onze behoeftige en minvermogende ooglijders*.
Tot deze klasse bepaalt zich, zooals gij weet, het ministerie
van ons huis. Wie zich hier aanmeldt wordt geacht,
als ooglijder, liefdadige hulp te verlangen. Volkomen
kosteloos worden consulten gegeven, middelen aangewend
en, zooveel noodig, andere benoedigdheden — verbanden,
brillen en dergelijke — verstrekt.

RIJKSUNIVERSITEIT TE UTRECHT



2351 974 1

Alléén van hen, die een regelmatige verpleging in het gasthuis behoeven, wordt, in den regel althans, een klein verpleeggeld verlangd, dat óf uit eigen middelen voldaan óf waarin door Gemeente- of Armbesturen, zoo niet door particuliere liefdadigheid, voorzien wordt. Dit verpleeggeld dekt nauwelijks de helft der kosten van verpleging, maar is toch, aan de ééne zijde, een inkomst die wij niet kunnen ontberen, aan de andere zijde, een heilzame prikkel op het eergevoel der minvermogenden. Het is toereikend, om hen het bewustzijn te doen rondragen, dat zij uit eigen krachten in hunne behoeften voorzien, en laag genoeg gesteld, om het gevaar af te wenden, dat zij ten gevolge van hun ooglijden tot de klasse der behoeftigen vervallen.

In het afgelopen jaar beliep het aantal behandelden 2073, dat der verpleegden 447. Ze waren herkomstig uit :

	Behandelden.		Verpleegden.	
	1878.	1879.	1878.	1879.
de Stad Utrecht	854.	808.	9.	22.
de Provincie Utrecht	357.	320.	26.	24.
" Friesland	20.	23.	13.	16.
" Groningen	5.	2.	3.	1.
" Drenthe	19.	14.	15.	9.
" Overijssel	86.	101.	49.	70.
" Gelderland	280.	238.	102.	94.
" Noord-Holland	141.	150.	19.	39.
" Zuid-Holland	208.	215.	37.	49.
" Zeeland	46.	36.	36.	31.
" Noord-Brabant	204.	155.	125.	80.
" Limburg	7.	3.	5.	4.
" Vreemdelingen	2.	8.	2.	8.
	<u>2229.</u>	<u>2073.</u>	<u>441.</u>	<u>447.</u>

Blijkt het getal behandelde in 1879 geringer te zijn dan in 1878, de strenge winter schijnt voldoende, om dit verschil te verklaren. De cijfers leeren verder, dat de stad Utrecht, waarvan verreweg de meeste patiënten op de stadskliniek (polikliniek) kunnen behandeld worden, dit jaar een betrekkelijk groot aantal verpleegden (daaronder vele operatieve gevallen) opleverde. Hetzelfde geldt van de provinciën Overijssel, Noord-Holland en Zuid-Holland, terwijl Noord-Brabant, dat het vorig jaar een ongekende hoogte bereikte, tot het gewone, altijd nog zeer groote cijfer werd teruggebracht. Blijkbaar handhaaft ons Gasthuis daarbij op den duur het karakter eener Nederlandsche instelling.

In de verpleegkosten werd voorzien:

Uit eigen middelen	door 230 lijders met 4363 verpleegdagen.		
door Particulieren	voor 40	"	1117
" Diaconieën	" 33	"	1083
" Gemeentebesturen	" 51	"	1250
" Armbesturen	" 65	"	1755
" Liefdegestichten	" 25	"	677
Kosteloos werden verpleegd	3	"	406

Het totaal bedraagt 447 lijders met 10651 verpleegdagen, vertegenwoordigende een gemiddelden verplegingsduur van ruim 23 dagen.

In 1878, toen het aantal verpleegdagen aanzienlijk grooter, dat der verpleegden daarentegen iets geringer was, kwam de gemiddelde verplegingsduur nog op 27 dagen. Uit dit verschil moge blijken, dat wij, met het oog op de beschikbare ruimte, ons meer en meer als regel hebben gesteld, de lijders zoo vroeg mogelijk te ontslaan. Dat wij daarbij de grenzen van het wenselijke niet overschreden, bewijst de zeldzaamheid van

recidive, die ons zou genoopt hebben de lijdens ten tweede male op te nemen.

Op nieuw komt het grootte aantal gevorderde operatiën getuigenis afleggen van de belangrijkheid der voorgekomen ziekte-gevallen. In de bijlagen van dit verslag vindt men ze vermeld. Daaronder komen 61 gevallen voor van extractie van cataract, 96 van vorming van kunstmatigen oogappel, 30 van operatie tegen scheelzien, 26 tegen binnenwaarts gekeerde oogleden, 18 van exstirpatie van den oogbol, niet minder dan 7 groote plastische operaties, te samen ten getale van 303 op 447 verpleegden.

In het vorige verslag werd gewezen op het hooge gewicht der aseptische behandeling van Lister bij operatiën in het algemeen en, onder de oogoperatiën, bij de extractie van cataract. Daarbij werd medegedeeld, dat die behandeling hier reeds door Prof. Snellen was ingevoerd en op het internationaal geneeskundig congres te Amsterdam zou worden ter sprake gebracht. Dáár gaf het onderwerp tot belangrijke beschouwingen en discussiën aanleiding. Zeker is over de beste wijze van toepassing dier behandeling bij oog-operatiën het laatste woord nog niet gezegd. Maar bevredigend is het toch, reeds te mogen constateeren, dat, voortgaande op den ingeslagen weg, wij onder alle cataract-operatiën in het afgelopen jaar slechts één oog door ettering zagen verloren gaan. — Tot het welslagen der cataract-operatie droeg ook in vele gevallen de voorloopige iridectomie bij, die in een tal van gevallen onmiskenbare voordeelen oplevert, zooals in de wetenschappelijke bijbladen van dit verslag door Prof. Snellen nader zal worden uiteengezet.

In het bijzonder verdienen de acht gevallen van sclerotomie tegen groene staar (glaucoma) nog vermelding, eene

operatie, die, minder ingrijpend dan iridectomie, geroepen schijnt deze in zekere vormen van glaucoma met voordeel te vervangen.

In het algemeen nu beantwoorden de uitkomsten der gedane operaties aan onze verwachting. Men zou zich echter bedriegen, wanneer men meende, dat het resultaat altijd even schitterend is. Onder onze gevallen komen betrekkelijk vele voor, die tot de „ongunstige” moeten gerekend worden, zeer gecompliceerde, elders reeds geopereerd of afgewezen, gevallen, waarin nog slechts licht en donker wordt onderscheiden en luttel kans bestaat op verbetering. Hier zijn wij met weinig tevreden. Waar het ons dan gelukken mag nog zooveel te bereiken, dat de lijder zich zelf leiden of ook slechts kleuren en groote voorwerpen onderscheiden kan, is onze voldoening reeds groot, grooter zelfs dan bij het volkomen herstel van het gezichtsvermogen, waar wij op niets minder gerekend hadden, en ook groot genoeg, om het ons gaarne te getroosten, dat de daarbij gedane operatiën bij leeken heeten mislukt te zijn. Erkennen ook de patiënten niet altijd dankbaar genoeg het verkregene, men behoeft ze slechts voor eenige oogenblikken te blinddoeken, om hen ten volle te doen waardeeren, welk een schat zij in hun gebrekkig oog nog bezitten.

Zooals de lijst der ziektevormen, aan het eind van het verslag te vinden, genoegzaam aanwijst, komen ook onder de niet operatieve gevallen vele voor, die maanden, soms jaren lang zonder gevolg zijn behandeld, en waarbij aan volkomen herstel niet meer te denken is. Dien ten gevolge zou de statistiek onzer resultaten, in zoover zich die geven liet, niet bijzonder gunstig schijnen. Maar wij mogen tevreden zijn, wanneer het gelukt, in dergelijke gevallen toch nog een betrekkelijk gunstig resultaat te

verkrijgen. Dat die gevallen bovendien leerrijk zijn voor ons zelve en van hooge waarde voor het onderwijs, behoeft geen betoog. En wanneer nu, in weêrwil van de vele ongunstige gevallen, de slotsom deze is, dat bij niet minder dan 95% der gezamenlijke lijdens, zoo niet herstel, althans verbetering van den toestand verkregen wordt, dan gevoelt men, dat de oogarts, wat de macht der therapie betreft, geen zijner kunstgenooten, op ander gebied, iets te benijden heeft.

II. *Onderwijs*. De lessen werden gegeven overeenkomstig het program, in het verslag over 1878 opgenomen.

CURSUS 1878—1879. 1)

Polikliniek, dagelijks, van 10—12 ure.

Operatiën: Dinsdags en Vrijdags, te 11 ure.

Capita selecta: Woensdags en Vrijdags, te 3 ure.

Propaedeutische Ophthalmiatrie: Zaterdag, van 10 tot 12 ure
(voor Candidaten van het 1^e jaar).

Klinische Ophthalmiatrie: Woensdags, te 2 ure (voor Candidaten
van het 2^e jaar).

Ophthalmoscopie: Drie verschillende cursus in het winter-semester.

Het program over den cursus 1879—1880 is daaraan in de hoofdzaak gelijk. Onze studenten plegen de lessen over oogziekten minstens 2 jaren te houden. In verband daarmee vond Prof. Snellen het doelmatig, ze te splitsen in die voor de candidaten van het eerste en van het tweede jaar. Waar patiënten moeten gezien, handgrepen en methoden moeten gedemonstreerd en beoefend worden, is een klein aantal toehoorders zeer voor-

1) In het 20^e verslag staat abusievelijk 1879—1880.

deelig. Bovendien stelt de splitsing in staat, de candidaten van het eerste jaar door eene propaedeusis tot de eigenlijke kliniek van het tweede jaar op te leiden. Noch het een noch het ander vindt toepassing op bijzondere hoofdstukken van theoretischen aard, op zoogenoemde capita selecta. Zij vorderen geen voorbereiding en kunnen gelijktijdig door velen, dus door de candidaten van het eerste en tweede jaar, met vrucht gehouden worden. Uit dien hoofde is het voldoende, misschien zelfs wenschelijk, ze slechts om de 2 jaren te geven, en ik meende mij op dien grond, naast mijn onderwijs in het physiologisch laboratorium, voor dezen cursus te kunnen bepalen tot enkele voordrachten en het geven van eenige aanwijzingen op de polikliniek en bij speciëele onderzoekingen. In den cursus van 1880—1881 hoop ik de vroeger gegeven hoofdstukken weer te behandelen.

Zoowel de studenten als sommige jeugdige kunstbroeders, blijvend of tijdelijk hier aanwezig, hebben blijk gegeven van groote belangstelling in het onderwijs. Afgezien van de regelmatig bezochte lessen, werd ook de behandeling der lijders op den duur door sommigen bijgewoond, en tijdens de vacaties is het regel, dat studenten, die anders op dat uur andere klinieken te volgen hebben, op de polikliniek van het Gasthuis voor Ooglijders aanwezig zijn. Zij volgen hier niet slechts de behandeling, maar oefenen zich ook in het bepalen van refractie, gezichtsscherpte, gezichtsveld, en wat verder tot het onderzoek van ooglijders betrekking heeft, voor een deel onder leiding van onzen tweeden geneesheer Dr. Bouvin. Bovendien op iederen Zaterdag, terwijl Prof. Snellen den Candidaten van het eerste jaar college geeft, houdt Dr. Bouvin zich op de polikliniek met de studenten van het tweede jaar bezig.

Welke waarde de verscheidenheid der lijdens en de rijkdom der hulpmiddelen onzer Instelling aan het onderwijs bijzetten, behoeft niet te worden herhaald.

In vroegere verslagen werd melding gemaakt van het onderzoek van het gezichtsvermogen van ons Spoorwegpersoneel, bepaaldelijk van dat der Staatsspoorwegen en van de Hollandsche IJzeren Spoorwegmaatschappij. Terwijl een zeker aantal, als ongeschikt, uit de dienst der Maatschappijen werd verwijderd, werden anderen, die nog een betrekkelijke geschiktheid hadden, voor herkeuring aangewezen en inmiddels met diensten belast, waarvoor niet de hoogste eischen behoeven gesteld worden. Die herkeuring heeft in het afgelopen jaar plaats gehad. Belangrijk is daarbij het resultaat, dat, zonder te letten op de uitkomsten van het vroegere onderzoek, bijna zonder uitzondering de quantitative bepaling van het kleuronderscheidingsvermogen tot gelijk cijfer voerde. Waar niet de toenemende leeftijd tot achteruitgang van het gezichtsvermogen in het algemeen had aanleiding gegeven, konden ze dan ook allen worden gecontinueerd.

Het is eene groote voldoening, door onze tusschenkomst het onderzoek van 't personeel onzer Spoorwegen thans naar eisch geregeld te zien. Eene onzer groote Maatschappijen schijnt echter nog niet genoeg overtuigd van de noodzakelijkheid eener algemeene herkeuring van haar personeel, om zich den daaraan verbonden last te getroosten en zich de verplichting te zien opgelegd de volstrekt ongeschikten te ontslaan. Op het te Amsterdam gehouden internationaal geneeskundig Congres werd het hier ontworpen reglement betreffende keuring en herkeuring van het Spoorwegpersoneel — zie onze wetenschappelijke bladen van dit verslag — ter tafel gebracht en in handen gesteld eener Commissie, op wier advies

besloten werd, de verschillende Regeeringen uit te noodigen, naar de grondslagen van dat ontwerp de herkeuring in toepassing te brengen. Wij hopen nu de Belgische Regeering, die bovendien van een bijzondere Commissie van deskundigen een daartoe betrekkelijk voorstel ontving, te zien voorgaan, met aan dit advies gevolg te geven. Moge dan dit voorbeeld navolging vinden! Het kwam mij voor, dat de Rhijn-spoorwegmaatschappij nog slechts een kleinen aanstoot behoefde, om hare bedenkingen te laten varen. De Directie wete, dat zij mij ten allen tijde bereid zal vinden de leiding van het onderzoek op mij te nemen, zoo zij mij dat mocht willen toevertrouwen.

Financiën. De Heeren Regenten verzoeken mij U het volgende mede te deelen:

De inkomsten van het *verplegingsfonds* bedragen:

aan verpleeggelden	f	6293.99
„ jaarlijksche bijdragen	„	4631.15
„ renten van kapitalen.	„	1785.97
„ huur van gebouwde eigendommen	„	500.
	f	13211.11

De uitgaven belooopen:

aan onderhoud van gebouwen	f	1153.15 ^v
„ grond- en andere belastingen	„	205.25
„ tractementen, enz.	„	2337.70
„ voeding, verwarming, enz.	„	6519.77 ^v
„ kleeding en meubilair	„	1181.67 ^v
„ kosten van beheer	„	514.83 ^v
„ chemicaliën en instrumenten	„	1087.67 ^v
	f	13000.06 ^v

Het bedrag der uitgaven blijft dus f 211.04^v beneden dat der inkomsten.

Groot is dit batig saldo niet. De uitkomst is echter bevredigend. Aan de eene zijde toch was de prijs der levensmiddelen betrekkelijk hoog, aan de andere zijde, het aantal verpleegdagen gering en daaronder meer kostelooze dan gewoonlijk, zoodat de post der verpleeggelden dit jaar bijna *f* 900 beneden dien van het vorige gebleven is. Overigens leert de vergelijking, dat de jaarlijksche bijdragen weêr met eenige guldens zijn verminderd, de renten der kapitalen daarentegen toegenomen. — Nemen wij aan, dat de uitgaven ten bedrage van *f* 13000.06⁵ geheel besteed zijn aan de verpleging, dan komt met 10651 verpleegdagen de verpleegdag te staan op *f* 1.23. Maar die uitgaven voorzien tevens in de behoeften van het onderwijs en van de polikliniek, en stellen wij, dat daaraan *f* 1500 werd ten koste gelegd, zoo daalt de verpleegdag tot *f* 1.07⁵.

Bijdragen voor eens worden, zooals men weet, allen gestort in het *kapitaalfonds*. Die bijdragen leveren ons weder ruime stof tot dankbaarheid.

Als nieuwe Stichters mochten wij inschrijven:
 den Heer van der Elst, Officier van gezondheid te Batavia, die een tijd lang het onderwijs aan onze Instelling gevolgd had,
 met een gift van *f* 50.—
 Mejonkvrouwe Elsie Twiss, te Utrecht, met
 „eene eerste bijdrage” van „ 100.—
 en ontvingen van
 Prof. Doijer, te Leiden, ouder gewoonte . . „ 100.—
 Mejufvrouw Custers te Neerpelt en de Heer
 J. M. Enderlé te Utrecht, beide verpleegden
 in ons Gesticht, voegden bij hunne verpleeggelden, de eerste *f* 15.31, de laatste *f* 10.— „ 25.31
 Een der oude vrienden en bestuurders onzer

Stichting, de Heer J. J. Cremer, schonk ons alweder	f	20.—
Van den Heer Hiele ontvingen wij de qui- tantie zijner niet betaalde rekening ten bedrage	„	44.25
van Mejufvrouw J. van Maanen, te Barneveld. „	„	25.—
van Dr. Steenberg, te Rilland	„	5.—
van den Heer Anton Prinsen, te Helmond . „	„	10.—
van Mejufvrouw S. M.	„	2.97
van den Heer J. H. Breijer, te 's Hage . . „	„	2.50
van J. te E.	„	0.50
van N. N. door tusschenkomst van Prof. Snellen. „	„	2.47

Aan besproken legaten ontving onze Instelling:

van wijlen Mr. J. H. Stellingwerf Slagt, te Utrecht	f	800.—
van wijlen Mevrouw Staats Boonen, geb. Borski, te Amsterdam	„	2000.—
van wijlen Mejufvrouw Anna ten Dal, te Utrecht	„	500.—
van wijlen den Heer G. K. Vervoort, te Doesborgh	„	200.—
van wijlen Mr. Wiardus Willem Buma, te Leeuwarden, daarmede te kennen gevende, dat hij begunstiger wenschte te blijven ook na zijn dood.	„	125.—

Als nieuwe begunstigers, met eene jaarlijksche bijdrage van f 2.50 of hooger, hadden wij het voorrecht te mogen inschrijven:

Mr. G. H. van Bolhuis,	te Utrecht.
P. F. Baron van Heerdt,	„ Utrecht.
Dr. C. A. Pekelharing,	„ Utrecht.

W. C. Schimmel, leeraar a. d. Vecartsenijschool, (een der trouwe bezoekers onzer Kliniek)	te Utrecht.
Mejonkvrouwe Elsie Twiss,	" Utrecht.
Dr. de Feijfer, (onze belangstellende Collega, die zich het vorig jaar als stichter liet inschrijven.)	" de Bildt.
Dr. Mijnlieff, (die ons eerst vóór korten tijd verliet.)	" Breukelen.
Jhr. Mr. J. J. de Geer van Rijnhuizen,	" Jutphaas.
J. V. M. van Toulon van der Koog,	" Wijk bij Duurstede.
C. L. A. J. Ridder Huijssen van Kattendijke,	" Arnhem.
Dr. H. W. C. de Jong,	" Arnhem.
Mr. S. M. L. de Ranitz,	" Arnhem.
Mr. F. C. Valk,	" Arnhem.
W. M. L. van Goudoever,	" Wageningen.
J. W. F. Ridder Huijssen van Kattendijke,	" 's Hage.
A. E. H. Roëll,	" 's Hage.
J. G. C. Wiemans,	" 's Hage.
Jhr. M. J. de Marees van Swinderen,	" Goes.
J. M. Kakebeeke,	" Goes.

Voorts:

door de dankbare bemoeiingen van den Heer Pinto, tandarts te Middelburg, die onze diensten had ingeroepen, de volgende Heeren:

S. J. Fontijn,	te Middelburg.
E. H. Boasson,	" Middelburg.
S. K. Jacobson,	" Middelburg.
Lz. J. L. Pinto,	" Middelburg.
Herman Boasson,	" Middelburg.
Jos. van Raalte,	" Vlissingen.
P. L. Hornemann,	" Vlissingen.

Ten slotte zijn hier nog te vermelden

Mevrouw de Wed. Paine Sticker,	" Baarn.
L. Tuk, te Baarn, thans beide reeds in 1878 begunstigers geworden.	" Deventer.

Zien wij terug op het hier gegeven verslag, dan schijnt de slotsom in allen deele gunstig. Onze inkomsten zijn toereikend, om onze uitgaven te bestrijden, en ons kapitaal-fonds, waarvan wij alleen de renten voor verpleging gebruiken, neemt langzaam, wel is waar, maar gestadig toe. Aan de andere zijde worden ons uit alle oorden des lands de belangrijkste patiënten toegezonden en strekt de inrichting op den duur tot onderwijs en tot uitbreiding onzer kennis.

En toch mogen wij niet verklaren, geheel voldaan te zijn. Het gebouw, waarin onze instelling gevestigd is, heeft meer dan 20 jaren goede diensten bewezen. Meer dan eens hadden we gelegenheid er op te roemen, dat wij gelukkig waren geweest in de keuze van een huis. Onder de gewone woonhuizen ware er zeker geen beter te vinden geweest, en voor ons doel liet het zich inrichten — bijna alsof het voor een inrichting als de onze ware bestemd geweest. Maar het was toch een oud gebouw, waarvan thans de kosten van onderhoud aanzienlijk stijgen. Bovendien blijkt, dat de beschikbare ruimte ons niet langer toelaat, ons vrij te bewegen. Lijders, die we gaarne zouden opnemen, moeten wij, in de zomermaanden althans, wanneer de aandrang het grootst is, uitstellen of afwijzen, en dan ook zien we ons verplicht, den verplegingsduur, zooals wij boven reeds opmerkten, meer dan wenschelijk, te bekorten.

Voeg daarbij, dat sedert 20 jaren de eischen eener goede ziekenverpleging in 't algemeen zeer gestegen zijn. Men verlangt ruime, goed geventileerde en op doelmatige wijze verwarmde lokalen, een bekwame inrichting, om de verlichting naar omstandigheden te regelen, gelegenheid tot afzondering van besmettelijke gevallen en van lijders, die bijzondere rust of groote duisternis behoeven.

Aan dat alles is in de laatste 20 jaren, ontegenzeggelijk in het belang der verpleging, elders meer en meer vol-
daan. Het resultaat is, wij mogen het niet ontveinzen, dat ons gasthuis, vroeger onze trots, zich, wat de ver-
pleging betreft, niet meer meten kan met inrichtingen van gelijken aard, hier en elders tot stand gebracht.

Er is meer. Onze inrichting voorziet in vele en zeker in de dringendste behoeften; maar zij laat er toch ééne onvervuld. Bij de oprichting reeds hadden wij het oog op een tweede klasse van ooglijders, die een hooger verpleggeld zouden betalen. Bij onze statuten is die klasse aangenomen, en werkelijk zijn er aanvankelijk eenige daaronder vallende lijders verpleegd. Maar, aan de ééne zijde, gedoogde de ruimte niet er velen op te nemen, aan de andere zijde gevoelde een enkele zich te geïsoleerd, om zich niet al aanstonds met die der lagere klassen te vermengen en stelde zich nu tevreden met hetgeen aan deze verstrekt werd. Thans doet zich omtrent menig patient de vraag voor, of hij nog in de termen valt in ons gasthuis, onder de gewone voorwaarden, verpleegd te worden. Als minvermogend in den geëikten zin des woords, is hij niet te beschouwen. Doch om geruimen tijd, in een privaathuis, te voorzien in zijn verplegingskosten en naar het bestaande gebruik ook zijn arts te honoreeren, daartoe schieten zijne finantiële krachten te kort. Inderdaad worden voor private verpleging allengs hogere prijzen gevorderd, ten gevolge waarvan de daaraan verbonden kosten en de kleine tegemoetkoming, die ons Gasthuis verlangt, te ver uit elkander liggen. Kennelijk bestaat hier dus een leemte, en het schijnt geheel op onzen weg te liggen, ze door uitbreiding onzer Instelling aan te vullen.

Langs welken weg in al de hier aangewezen behoeften zou kunnen worden voorzien, heeft reeds het onderwerp van

gezette overweging en ernstige beraadslaging uitgemaakt. Verschillende wegen staan hier open. Welke daarvan het meest aanbeveling zal verdienen, hangt nog af van omstandigheden, waarop wij niet kunnen vooruitloopen. Maar welke beslissing moge genomen worden, zij zal de beschikking vorderen over grootere middelen dan ons thans ten dienste staan.

Meer dan 20 jaren heeft onze Instelling al de voordeelen leeren kennen, aan een zelfstandig onafhankelijk bestaan verbonden. Gij zult zeker niet verlangen, dat dit worde prijs gegeven. Op uwe belangstelling, op uwe medewerking meenen wij daarom te mogen rekenen, waar het ons streven is, ze op breeder grondslagen te vestigen en ze daarbij te handhaven als eene Instelling, die, zonder officiële hulp, een toevluchtsoord blijft voor hulpbehoevende ooglijders en een leerschool voor de oogheelkunde.

STATISTIEK der oogziekten, voorgekomen in het
Nederlandsch Gasthuis voor Ooglijders van den
 1 Januari 1879 tot den 1 Januari 1880 bij
 2073 lijders.

Ophthalmia catarrhalis	173
„ granulosa	52
„ blennorrhœica	3
„ purulenta neonatorum	4
„ diphtherina	1
Trachoma	71
Ophthalmia serophulosa	174
Panophthalmia	5
Sphacelus corneae	1
Ulcus cum hypopyo	16
Ulcus corneae (keratitis)	84
Irido-keratitis	3
Prolapsus iridis	3
Synechia anterior	29
Keratitis diffusa	4
Maculae corneae	85
Leucoma	15
Staphyloma corneae et staphyloma scleroticæ anterius	16
Cornea conica	1
Kyklitis	6
Iritis	16

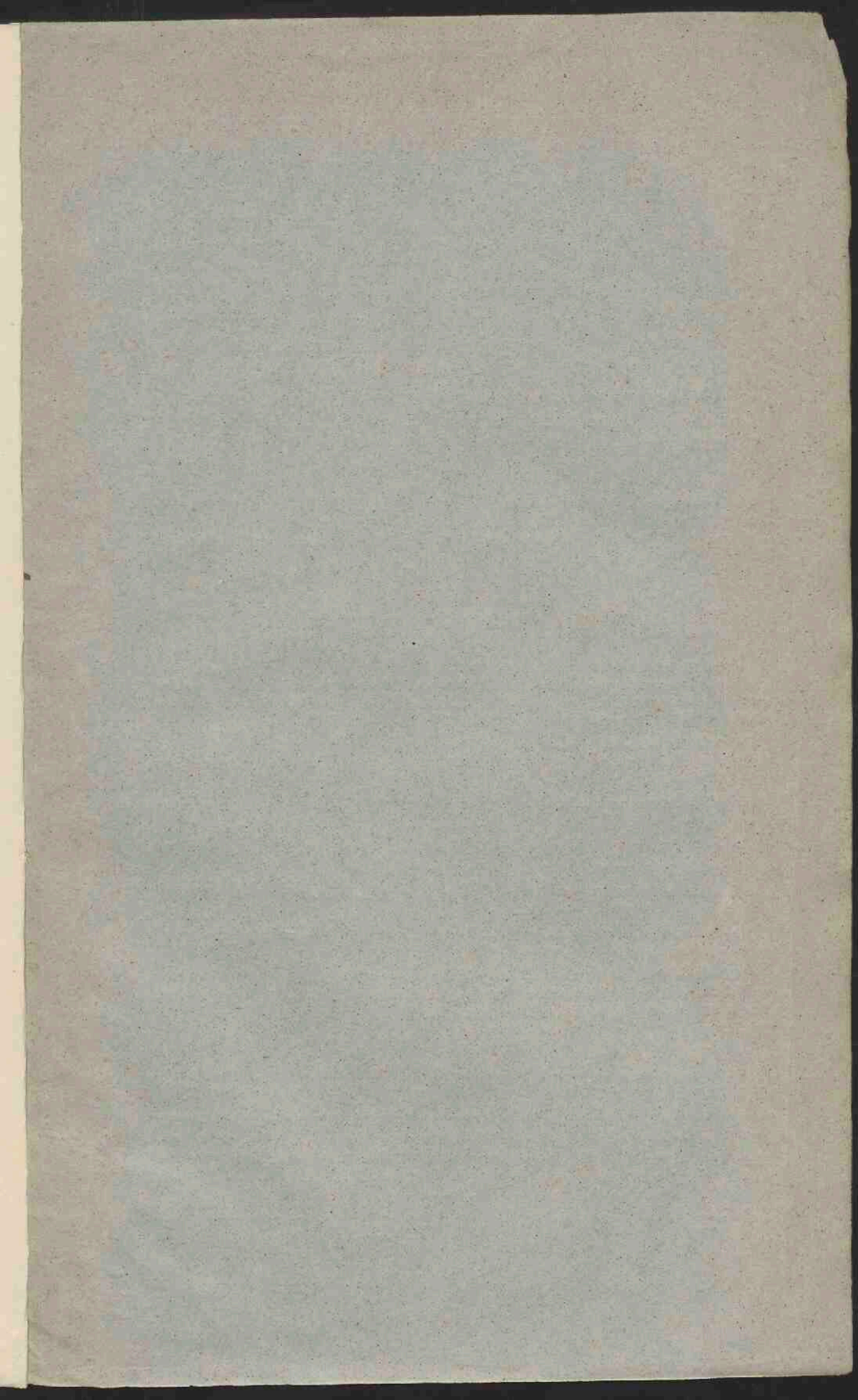
Synechia posterior	10
Atresia pupillae en irido-chorioiditis	16
Irideremia	2
Sclerotitis anterior en episcleritis	5
Cataracta senilis	111
" congenita	12
" diabetica	2
" secundaria	7
" mollis	5
" traumatica	3
Aphakia	31
Obscuratio corporis vitrei	3
Retinitis (apoplectica, luëtica)	3
" e morbo Brightii	5
" pigmentosa (hemeralopia)	4
Neuritis optica	11
Solutio retinae	13
Mergvlammen	1
Chorioiditis	28
Glaucoma	26
Amblyopia congestiva	26
" et amaurosis cum papilla alba	44
Buphthalmos	6
Atrophia bulbi	38
Microphthalmus	1
Spasmus clonicus palpebrarum	2
Tumor orbitae	2
Anophthalmos	22
Traumata	45
Corpora aliena	40
Paresis muscularis (strabismus paralyticus, ptosis paralytica et mydriasis paralytica)	2
Strabismus	64

Nystagmos	7
Ptosis	4
Entropion en dystichiasis	10
Ectropion	15
Symblepharon	6
Abscessus palpebrae	5
Blepharadenitis	51
Tumor cysticus	4
Dacryocystitis (obstructio ductus lacrymalis)	58
Exanthema faciei et palpebrarum	2
Dolor oculi	1
Asthenopia accommodativa	17
Myopia	98
Presbyopia	269
Hypermetropia	165
Astigmatismus	67
Anisometropie	18
Lupus faciei	3
Pterygium	4
Epithelioma	3
Atrophia retinae	2
Neoplasma conjunctivae et bulbi	1
Paresis oculo-motorii	1
Coloboma chorioideae	1
Coloboma iridis congenitum	2
Daltonismus	1
Herpes corneae	1
Polypus conjunctivae	1
Tumor oculi	1
Ectasia sacci lacrymalis	1
Paralysis nervi facialis	1
Fistulae sacci lacrymalis	2
Hordeolum	12

Teleangectasie	2
Protrusio bulbi.	5
Abscessus orbitae	2
Morbus Basedovii	1
Lagophthalmos	1
Spasmus palpebrae.	1

KUNSTBEWERKINGEN.

Extractie van cataract.	56
Lineair-extractie	5
Punctie van cataract	3
Nastaar-operatie	28
Iridectomie	96
Staphyloma-operatie.	12
Symblepharon operatie.	2
Tenotomie	30
Entropion-operatie	26
Exstirpatio bulbi.	18
Voorwaartsche spierversplaatsing.	1
Blepharophymosis	7
Plastische operatie	7
Sclerotomie	8
Neurotomie	1
Exstirpatie van tumor.	1
Pterygium operatie	6
Syndectomie	1



UITTREKSEL UIT DE STATUTEN.

1. Stichters zijn allen, die 50 gulden of meer tot stichting, inrichting of instandhouding der instelling bijdragen of bijgedragen hebben. Zij worden onder dien naam in het album der stichting vermeld.
2. Onder den naam van Bestuurders worden in het album opgeteekend, al diegenen, welke 250 gulden of meer tot stichting, inrichting of instandhouding bijdragen of bijgedragen hebben.
3. Als begunstigers worden aangemerkt al diegenen, welke zich tot eene jaarlijksche bijdrage van minstens f 2.50 verbinden.

Bewijs van inschrijving worde verzonden aan Prof. DONDERS of aan den Heer Mr. VERLOREN VAN THEMAAT, Secretaris der Instelling, bij verkiezing ook aan den Secretaris van een der Plaatselijke Commissiën (verg. Album, 6e Jaarlijksch Verslag bl. 10).

AANWIJZING VOOR OOGLIJDERS.

Behoeftige en minvermogene ooglijders, die geneeskundige hulp verlangen, moeten zich 's morgens vóór tien ure aanmelden. Zij ontvangen de geneeskundige adviezen *kosteloos*. Er wordt gezorgd, dat brillen en dergelijke behoeften *tegen fabrieksprijs* kunnen verkregen worden.

De verpleegkosten zijn voor dit jaar vastgesteld op **60 cents** per dag. Hieronder zijn alle verplegingsbehoefden (verzorging, voeding, huisvesting, bewassing, enz.) begrepen.

De verpleging wordt alleen toegestaan, indien de ooglijders voorzien zijn van:

- a. Zindelijke kleeding en het noodige ondergoed ter verschooning (van elk der onderkleederen minstens één stuk),
- b. Reisgeld voor de terugreis naar de woonplaats.
- c. Het bedrag der verpleegkosten, of eene verklaring door wien de verpleegkosten zullen betaald worden.

Brieven moeten *franco* ingezonden worden; wordt antwoord verlangd, zoo moet een postzegel of briefkaart worden ingesloten.

Deze inrichting is uitsluitend ten dienste van behoeftige en minvermogene ooglijders, die niet wel in staat zijn de geneeskundige behandeling te bekostigen. Bewijs van onvermogen kan worden gevorderd.

MODEL VAN VERKLARING.

Door Ondergeteekende wordt ter verpleging in het **Nederlandsch Gasthuis voor behoeftige en minvermogene ooglijders** aanbevolen de ooglijder

De verpleegkosten en kleine voorschotten voor brillen of dergelijke behoeften, benevens eventuele kosten van correspondentie of innessering, zullen dadelijk na afloop der verpleging, voldaan worden door